Πού πατάει και πού πηγαίνει η Π.Ε;

Συζητάμε με την Κατερίνα Τσούβαλη, φιλόλογο, Υπεύθυνη του Κ.Π.Ε. Κόνιτσας

συνέντευξη

επιμέλεια Δ.Σουβατζή

Τι έχετε να πείτε για τον ρόλο των ΚΠΕ στην προώθηση της Π.Ε.;

Ο θεσμός των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης έχει ήδη συμπληρώσει 16 χρόνια λειτουργίας. Τα ΚΠΕ έχουν αναπτύξει πολλαπλή δράση και δυναμική, που ίσως κανείς δεν περίμενε την εποχή του σχεδιασμού τους.

Ως δομή του ΥΠΕΠΘ, τα ΚΠΕ μαζί με το θεσμό των Υπευθύνων Π.Ε. βγάζουν την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση από τον ερασιτεχνισμό της ενασχόλησης με περιβαλλοντικά προγράμματα.

Στο χώρο της Δημόσιας Εκπαίδευσης δεν υπήρχε εκπαιδευτική δομή με τόσο πολλαπλή δράση. Στο έργο των ΚΠΕ υπάρχει το δημιουργικό μέρος, με το σχεδιασμό προγραμμάτων και δικτύων Π.Ε., την παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού. Ακόμη και η συγκρότηση της ίδιας της εκπαιδευτικής δομής, είναι έργο του στελεχιακού δυναμικού των ΚΠΕ, μην το ξεχνάμε αυτό. Υπάρχει το εκπαιδευτικό, διδακτικό μέρος με την υλοποίηση των προγραμμάτων, το επιμορφωτικό μέρος, οι συνεργασίες σε τοπικό, εθνικό, διεθνές επίπεδο, ακόμη και η επιστημονική έρευνα για κάποια ΚΠΕ.

Τα ΚΠΕ στελεχώνονται, σε μεγάλο βαθμό, από εκπαιδευτικούς με κατάρτιση και αγάπη γι αυτό που κάνουν. Τα προγράμματα στηρίζονται στις σύγχρονες παιδαγωγικές αντιλήψεις και στην έγκυρη επιστημονική γνώση. Σχεδιάζονται από τους εκπαιδευτικούς των ΚΠΕ σε συνεργασία με Πανεπιστήμια, ειδικούς, εκπαιδευτικούς των σχολείων, Υπευθύνους Π.Ε. και φορείς εμπειρικής γνώσης. Έχουν σαφείς στόχους, στηρίζονται στο τοπικό περιβάλλον με ματιά πλανητική, στις αρχές της βιωσιμότητας, στη δυναμική της ομάδας, τις πρωτοβουλίες των παιδιών, τις επιθυμίες τους, τις ιδέες τους, τις προτάσεις τους, την προϋπάρχουσα εμπειρία,.

Τα προγράμματα είναι σχεδιασμένα και με οργανωμένο πλαίσιο. Είναι όμως ευέλικτα, για να ανταποκρίνεται στα ενδιαφέροντα των παιδιών.

Τα παιδαγωγικά και μεθοδολογικά εργαλεία της Π.Ε. και των προγραμμάτων των ΚΠΕ αποτελούν καινοτομία στο εκπαιδευτικό μας σύστημα.

Ως γνωστό τα τελευταία χρόνια η Π.Ε., ως όρος, έχει αντικατασταθεί από την Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη (Ε.Α.Α.), με το τρίπτυχο περιβάλλον, κοινωνία, οικονομία.

Τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, από την ίδρυσή τους, περιλαμβάνουν σε μεγάλο βαθμό τη διάσταση αυτή στα προγράμματά τους. Κάτι ανάλογο συμβαίνει και με τα προγράμματα Π.Ε. των σχολείων. Θέματα ειρήνης, πολιτισμού, κοινωνικής δικαιοσύνης, ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλληλεγγύης, ποιότητας ζωής, οικονομίας κ.α. συμπορεύονται με θέματα που θεωρούνται περισσότερο περιβαλλοντικά.

Τα ΚΠΕ με τη δράση που αναπτύσσουν πολλαπλασιάζουν και προσθέτουν στην ποιότητα του παραγόμενου έργου της Π.Ε.

Θεωρείτε ότι η δουλειά των Κ.Π.Ε υποστηρίζει την Π.Ε που γίνεται στα σχολεία ή μήπως αντίστροφα τη συρρικνώνει?

Τη συρρικνώνει;!! Γιατί; Είναι γνωστό πως μία από τις δράσεις των ΚΠΕ είναι η υποστήριξη των σχολικών προγραμμάτων Π.Ε. Το εκπαιδευτικό υλικό που παράγουν (έντυπο, ηλεκτρονικό, εκπαιδευτικά πακέτα κλπ.) είναι στη διάθεση των σχολείων.

Τα μαθητικά φόρουμ, οι κοινές δράσεις σχολείων και ΚΠΕ, οι επιμορφώσεις των εκπαιδευτικών, οι φιλοξενίες των σχολείων, τα προγράμματα που παρακολουθούν στα ΚΠΕ, όλα ενισχύουν τα σχολικά προγράμματα. Δε λέμε ότι πετύχαμε το τέλειο, αλλά προσπαθούμε πολύ.

Και κάτι άλλο. Στην Ελλάδα η Π.Ε. γενικότερα και τα ΚΠΕ ειδικότερα ανοίγουν νέους ορίζοντες στη σχολική μας ζωή. Φέρνουν τις καινοτόμες δράσεις, εφαρμόζουν πρωτοποριακές διδακτικές προσεγγίσεις, προσφέρουν οργανωμένη επιστημονική, μεθοδολογική και παιδαγωγική στήριξη των περιβαλλοντικών ομάδων. Η δουλειά στα ΚΠΕ, εκτός των άλλων, ενθαρρύνει τις δεξιότητες του νου (να βλέπουν, να καταλαβαίνουν και να συνδυάζουν, να συσχετίζουν με τη ζωή, να κρίνουν) και τις δεξιότητες των χεριών (να κατασκευάζουν). Τη χειρωνακτική εργασία την έχει απαξιώσει εντελώς το σχολείο. Εμείς πιστεύουμε πως κάθε παιδί είναι σε κάτι άριστο, αρκεί να του δοθεί η ευκαιρία και η ενθάρρυνση.

Ξέρετε, στο φύλλο αξιολόγησης των πολυήμερων προγραμμάτων του ΚΠΕ Κόνιτσας υπάρχει η εξής ερώτηση για τους εκπαιδευτικούς: «Παρατηρήσατε στους μαθητές σας κατά τη διάρκεια του προγράμματος, κάποια δεξιότητα που δεν είχατε διαπιστώσει στο σχολείο;». Σε συντριπτικό ποσοστό η απάντηση είναι θετική.

Και τα σχολεία προσφέρουν πολλά στα ΚΠΕ. Οι εκπαιδευτικοί των σχολείων με τις γνώσεις τους, τη διδακτική εμπειρία, την κατάρτισή τους, τη διάθεσή τους για συνεργασία. Τα παιδιά με τη φρεσκάδα του μυαλού

τους, τις ιδέες τους, τις προτάσεις τους, το χιούμορ τους, τη δημιουργικότητά τους.

Συμπερασματικά θα λέγαμε πως ΚΠΕ και σχολεία αλληλοσυμπληρώνονται στο χώρο της αγωγής για το συνειδητοποιημένο, ενεργό πολίτη.

Πόσο συμβάλλουν τα ΚΠΕ στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην Π.Ε. Ποια προβλήματα ανακύπτουν σε αυτή την προσπάθεια.

Πιστεύουμε πως προϋπόθεση για την εκπαίδευση προς την κατεύθυνση της βιωσιμότητας είναι ο συνειδητοποιημένος οικολογικά εκπαιδευτικός. Να είναι ενημερωμένος για τις εξελίξεις των οικολογικών θεμάτων, να έχει γνήσιο ενδιαφέρον, να συνεργάζεται με τους άλλους εκπ/κούς, τους γονείς, τους φορείς, την τοπική κοινωνία. Να είναι ο ίδιος ενεργός πολίτης για να εμπνεύσει τους μαθητές-τριές του.

Όλοι οι εκπαιδευτικοί καλούμαστε να διδάξουμε με το παράδειγμά μας, πάνω απ' όλα. Με τις πράξεις μας και όχι με τα λόγια μας. Το κομμάτι της επιμόρφωσης και όλη η λειτουργία των ΚΠΕ στοχεύει σ' αυτό. Είναι το πιο δύσκολο κομμάτι.

Οι εκπαιδευτικοί που επιλέξαμε να υπηρετήσουμε το θεσμό της Π.Ε. και τις αρχές της Αειφορίας μέσα από τα σχολεία, τα ΚΠΕ, το θεσμό του Υπευθύνου Π.Ε. έχουμε τους προβληματισμούς μας. Αναλογιζόμαστε πως ίσως είμαστε άλλοθι ατομικό και συλλογικό. Κι αυτό, γιατί πολλές φορές εκφραζόμαστε αντιφατικά, σχιζοφρενικά απέναντι στη γη και τη ζωή. Είμαστε διατεθιμένοι, εμείς οι ίδιοι πρώτα, να κάνουμε την ανατροπή μέσα μας, να αρνηθούμε κάτι από τη βόλεψή μας και να ζούμε αειφορικότερα;

Μήπως και μεις, με φράσεις απίθανου μήκους και έξαρσης, κηρύττουμε τις οικολογικές μας κορώνες, ενώ όταν πρόκειται να θυσιάσουμε κάτι από την άνεσή μας ή όταν θίγονται τα ατομικά μας συμφέροντα, επιλέγουμε την προσοδοφόρα λύση; Μήπως εύκολα ενδίδουμε σε υπερβολές και σπατάλες ακολουθώντας το γενικό ρεύμα;

Όσον αφορά στο συλλογικό άλλοθι, αναλογιζόμαστε μήπως τα ΚΠΕ και ο θεσμός της Π.Ε. είμαστε τα ψιμύθια, τα φτιασίδια που λευκαίνουν το πρόσωπο των κυβερνήσεων των λεγόμενων ανεπτυγμένων χωρών, που αφενός κάνουν πολέμους, διενεργούν πυρηνικές δοκιμές, διαχειρίζονται τον πλανήτη ως τσιφλίκι τους και αφετέρου θεσπίζουν Μελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων που δεν τηρούνται από τους ισχυρούς ή εισάγουν την Π.Ε.

Θέλω να πω, πως όλη η κοινωνία, η εξουσία, τα άτομα, τα ΜΜΕ, η εκκλησία, τα σχολεία, τα Παν/μια, όλο το πλαίσιο της ζωής μας, θα έπρεπε να κινείται με βάση τις αρχές της βιωσιμότητας. Τα ΚΠΕ βάζουν το δικό τους λιθαράκι και μοχθούν πολύ γι΄ αυτό.

Αν με την ερώτηση εννοούσατε τα παιδαγωγικά και μεθοδολογικά εργαλεία που δίνονται στα επιμορφωτικά σεμινάρια, η απάντηση είναι πιο εύκολη.

Τι έχετε να πείτε για το μέλλον των ΚΠΕ;

Όσο τα περιβαλλοντικά προβλήματα συσσωρεύονται απειλητικά τόσο πιο απαραίτητη γίνεται η Π.Ε. και τα ΚΠΕ καλούνται να παίξουν το ρόλο τους.

Αυτό απαιτεί εκπαιδευτικούς ενήμερους, ευαισθητοποιημένους, πρόθυμους να υπηρετήσουν το θεσμό. Απαιτεί πολιτική βούληση και εθνική στρατηγική. Αν εκείνοι που παίρνουν τις αποφάσεις απομακρυνθούν από τις αρχές της βιωσιμότητας, δε θα στηρίξουν τα ΚΠΕ.

Θα ευχόμουν να ενσωματώσουμε, ως άτομα και ως κοινωνία, τόσο πολύ τις αρχές, τις αξίες, την ηθική της Π.Ε. που να μην απαιτείται να τη διδάσκουμε.